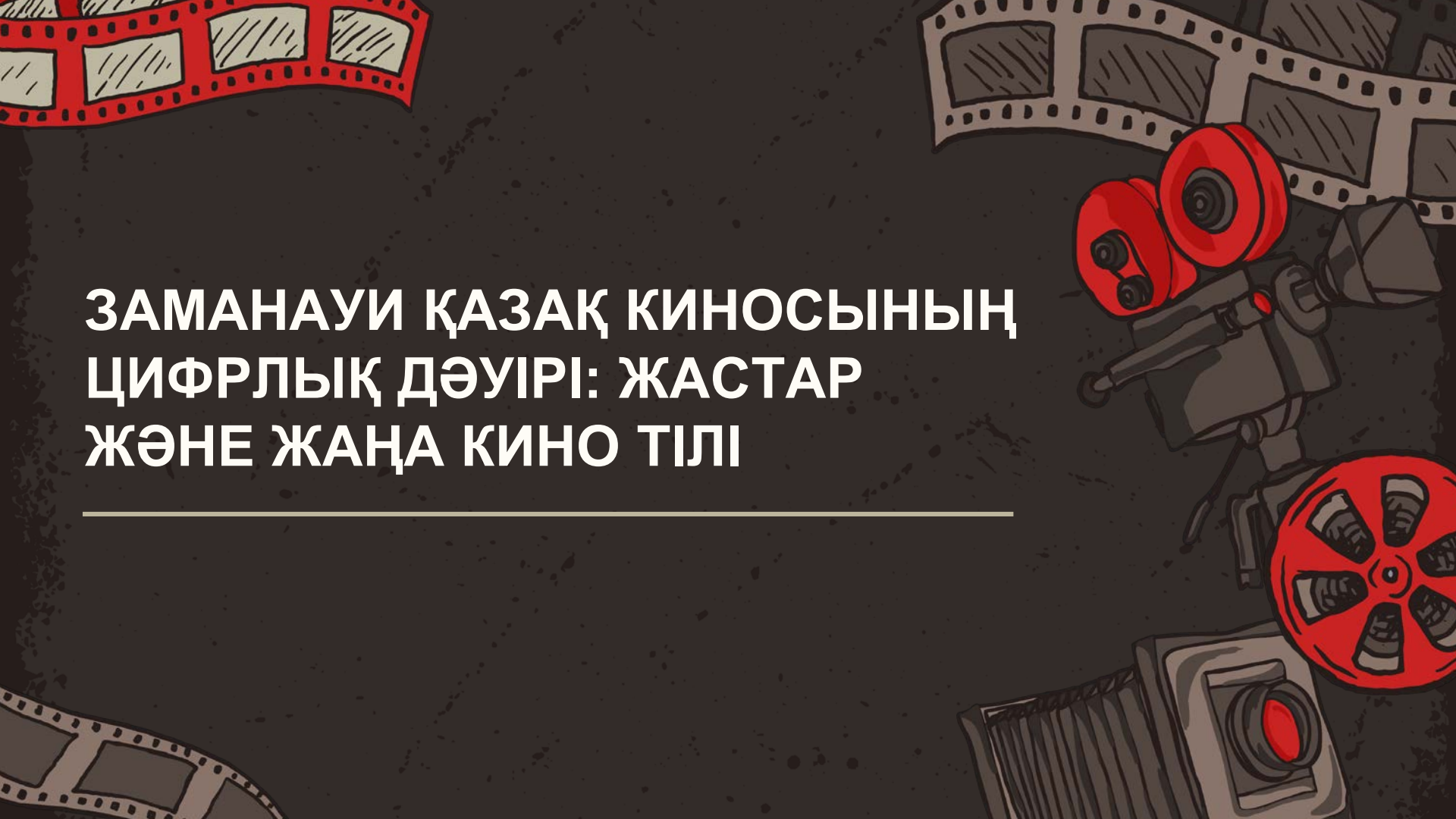

ЗАМАНАУИ ҚАЗАҚ КИНОСЫНЫҢ ЦИФРЛЫҚ ДӘУІРІ: ЖАСТАР ЖӘНЕ ЖАҢА КИНО ТІЛІ

XXI ғасыр – ақпарат пен технология ғасыры. Цифрлық трансформация өнер мен мәдениеттің барлық салаларына әсер етті. Қазақ киносы да бұл үрдістен тыс қалған жоқ. Соңғы онжылдықта цифрлық технологиялардың, интернеттің, стриминг платформалардың ықпалымен жаңа буын режиссерлер, актерлер және көрермендер қалыптасты.

Бұл – қазақ киносының жаңа бетбұрысы.

ЗАМАНАУИ ҚАЗАҚ КИНОСЫНДАҒЫ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР ЖӘНЕ ҚОЛЖЕТІМДІЛІК

Цифрлық технологиялардың дамуы фильм түсіру процесін анағұрлым арзан, жедел әрі қолжетімді етті. Бұрын кәсіби кино өндірісі қымбат жабдықтар мен студияларға тәуелді болса, бүгінде бұл шектеулер жойыла бастады.

Цифрлық технологиялар – тек құрал емес, бұл шығармашылық еркіндік пен жаңа буынның өзіндік үнін табуына мүмкіндік беретін ортаға айналуға. Қолжетімділік арқылы жас режиссерлер мен сценаристер ұлттық киноға жаңа бағыт, тың мазмұн және ерекше эстетика алып келуде.

КИНО ӨНДІРІСІНІҢ ДЕМОКРАТИЗАЦИЯСЫ:

- смартфон арқылы HD/4K форматында түсірілім жасау мүмкіндігі;
- сандық фотоаппараттар мен дрондардың қолжетімділігі;
- YouTube пен TikTok-та қарапайым құралмен түсірілген қысқаметрлі фильмдердің кең таралуы.

ПОСТӨНДІРІС ҚҰРАЛДАРЫНЫҢ ҚОЛЖЕТІМДІЛІГІ:

- монтаж, түстің коррекциясы, дыбыстық өңдеу сияқты процестер үшін кәсіби студияның қажеті жоқ (*DaVinci Resolve* – тегін әрі кәсіби деңгейдегі түстерді түзету; *Adobe Premiere Pro*, *Final Cut Pro* – кеңінен қолданылатын монтаж құралдары; *Audacity*, *Reaper* – дыбысты өңдеуге арналған бағдарламалар).

ТӘУЕЛСІЗ ЖӘНЕ АВТОРЛЫҚ КИНОНЫҢ КӨБЕЮІ:

- мемлекеттік қаржыландыруға қол жеткізе алмаған киногерлер өзін-өзі продюсерлеу жолын таңдауда;

ЦИФРЛЫҚ ПЛАТФОРМАЛАРДЫҢ КӨБЕЮІ:

- классикалық кинозалдармен шектелмей, режиссерлер өз еңбектерін онлайн арқылы көпшілікке ұсынуда (*YouTube, Vimeo* – авторлық және студенттік фильмдер; *Aitube, Kinopark Online, TV+ (Қазақтелеком)* – кәсіби контент үшін алаң; *Instagram Reels, TikTok* – қысқа визуалдық storytelling құралдары).

ЖАСТАР ЖӘНЕ ЖАҢА АУДИТОРИЯ

Бүгінгі жастар – цифрлық кеңістікте өскен, визуалды ақпаратты тез қабылдайтын, мультимедиялық контентке үйренген ұрпақ. Олар қазақ киносының басты қозғаушысы әрі негізгі тұтынушысы болып отыр.

Жастар тек көрермен емес, **контент жасаушы, тіл қалыптастырушы, эстетикалық трендті бағыттаушы** болып отыр. Жаңа аудиторияның қалыптасуы кино тілі мен құрылымын түбегейлі өзгертіп, қазақ киносының келешегін айқындап беруде.

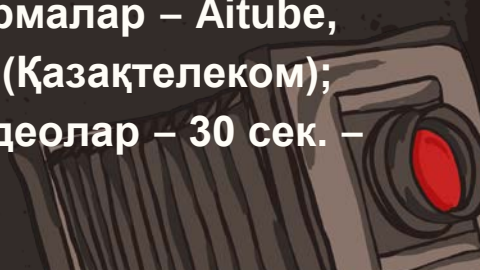
ЖАҢА КӨРЕРМЕН БЕЙНЕСІ: Z ҰРПАҒЫ ЖӘНЕ ALPHA БУЫНЫ:

-
- Уақытты үнемдеуге тырысады – ұзақ баяндаудан гөрі қысқа, нүктелі мазмұнды қалайды;
 - Әлеуметтік желіде туындаған трендтерге бейім;
 - Интерактивті, мультижанрлық және визуалды бай мазмұнды бағалайды.

КИНО КӨРУ ФОРМАТТАРЫНЫҢ ӨЗГЕРУІ:

Жастар үшін кино көру – мәдени тәжірибеден гөрі күнделікті медиа тұтыну элементіне айналды.

Заманауи форматтар:

- Кинозал – сирек, көбіне көркем туындылар үшін;
 - Смартфон арқылы көру – TikTok, Instagram, YouTube;
 - Стримингтік платформалар – Aitube, Kinopark Online, TV+ (Қазақтелеком);
 - Қысқа форматты видеолар – 30 сек. – 3 мин. аралығы.
-

ЖАСТАРДЫҢ КИНО ӨНДІРІСІНДЕГІ БЕЛСЕНДІЛІГІ:

Цифрлық құралдардың қолжетімділігі жастарға тек көрермен емес, автор болуға да мүмкіндік берді.

- Университет деңгейінде түсірілетін қысқаметрлі фильмдер (студенттік кинофестивальдер: «Байқоңыр», «Восхождение», «Бастау», т.б.);
- TikTok-форматтағы креативті кино-эсселер;
- Жас режиссерлердің дебюттік авторлық туындылары.

ЖАҢА АУДИТОРИЯНЫҢ ТАЛҒАМЫ МЕН ТАЛАБЫ:

Қазіргі көрермен әлеуметтік, психологиялық, экзистенциалдық мәселелерге терең бойлаған фильмдерді іздейді.

Талғам бағыттары:

- Реализм және әлеуметтік драма;
- Урбанистік сюжеттер;
- Гибридті жанрлар (деректі + көркем);
- Авторлық рефлексия мен философиялық мазмұн.

ЖАҢА КИНО ТІЛІ

Заманауи қазақ киносы соңғы он жылдықта экранға жаңа кино тілін енгізуде. Ол – дәстүрлі баяндау құрылымынан, жанрлық қалыптан, кейіпкерді көрсету әдісінен алшақтап, көрерменмен эмоционалды, метафоралық және бейсаналық деңгейде сөйлейтін тіл.

Ерекшеліктері:

- Фрагментарлық құрылым (линейлік емес оқиға желісі)
- Диалог орнына визуалды экспрессия
- Атмосфераға басымдық беру
- Әлеуметтік-көркемдік шындықтың тоғысуы
- Минимализм мен символизм

**ЭМИР БАЙҒАЗИН: «АСЛАНЫҢ
САБАҚТАРЫ» (2013), «ЖАРАЛЫ
ПЕРІШТЕ» (2016), «ӨЗЕН» (2018)**

- Өлемдік арт-хаус стилінде түсірілген
- Балалардың ішкі жан күйзелісі мен қоғамнан оқшаулану тақырыбы
- Статикалық камера, табиғи жарық, символдық кеңістік
- Дыбыс пен тыныштық – мазмұн жеткізуші құрал

Ерекшелігі: Фильмдер сөзбен емес, кадрмен ойлайды. Әр кадр – көркем бейне.

**ӘДІЛХАН ЕРЖАНОВ: «ҮКІЛІ
КӘМШАТ» (2014), «ҚАРАТАС
АУЫЛЫНДАҒЫ ОБА» (2016),
«ҚАП-ҚАРА АДАМ» (2019)**

- Постсоветтік шындыққа сюрреалистік көзқарас
- Гротеск, абсурд элементтері
- Саяси және әлеуметтік контексті әдейі тұманды қалдыру
- Кейіпкерлердің мінез-құлқы – көркем шындықтың құралы

Ерекшелігі: Жүйені тікелей сынға алмай, оны бейсаналық деңгейде эстетикалық «пародия» арқылы көрсетеді.

АСХАТ КУЧЕНЧИРЕКОВ: «БАУЫРЫНА САЛУ» (2022)

- Метафоралық визуализация – кадрлар композициясы мен табиғат бейнелері – оқиғаны баяндаушы элемент емес, символдық тілді құрайтын құрал;
- Кинематографиялық поэтика – ұзақ пландар, баяу камера қозғалысы, табиғи жарықпен түсірілген реалистік сахналар;
- Тақырыптық тереңдік – отбасы, туыстық, бала психологиясы – ұлттық кодпен өрілген, бірақ әмбебап мағынаға ие. Көрерменді ішкі рефлексияға итермелейді

Ерекшелігі: Жан айқайын емес, жан үнін көрсететін жаңа кино тілін қолданған.

ВИЗУАЛДЫ БАЯНДАУ ЖӘНЕ ДЫБЫСТЫҚ ШЕШІМ

Түс пен жарық: көбінесе табиғи жарық қолданылады, ол фильмнің эмоционалдық ахуалын құрайды

Дыбыс: саундтректерден гөрі — табиғи дыбыстар мен үнсіздік басым

Мысалы: «Өзен» фильмінде дыбыстық ландшафт кейіпкердің жалғыздығын тереңдете түседі.

ҚОРЫТЫНДЫ

Жаңа кино тілі – ұлттық мәдениетті жаңаша баяндаудың құралы.

Бұл тіл – жаһандық кино процесімен үндес, бірақ жергілікті мазмұнмен бай.

Қазақ киносы енді тек баяндау емес, толғану мен терең сезім тіліне айналуда.

Жаңа кино тілі — бұл қазақ киносының ішкі жаңаруы. Ол форма мен мазмұнды қатар өзгертуде. Жастар мен тәуелсіз режиссерлер киноны **«нақты айту» емес, сезіндіру, ойландыру, сезімге әсер ету** құралы ретінде қолдануда. Бұл бағыт қазақ кино өнерінің жаһандық мәдениетпен тіл табысуға бет алғанын көрсетеді.

НАЗАРЛАРЫҢЫЗҒА РАҚМЕТ!

